

Handläggare
Anna-Carin Wallin
Telefon: 08-508 09 014Till
Norrmalms stadsdelsnämnd
2019-04-25

Underlag för budget 2020 med inriktning 2021 och 2022 för Norrmalms stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Norrmalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2020 med inriktning för 2021 och 2022.
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Susanna Halldin Olsson
StadsdelsdirektörMaria Härenstam
Administrativ chef

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	8
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	9
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	9
2 Nämndens verksamhetsområde	9
2.1 Förskoleverksamhet	9
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	11
2.3 Äldreomsorg.....	13
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	15
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	16
2.6 Stadsmiljöverksamhet	17
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	20
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	22
2.9 Övrigt	23
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	23
3.1 Drift.....	23
3.2 Investeringar.....	26
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	27
4 Övriga redovisningar	27
5 Lokalförsörjningsplan.....	27
5.1 Inledning	27
5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler	27
5.3 Kapacitetsbeskrivning.....	29
5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	30
5.5 Kostnadsutveckling.....	30
5.6 Effektiviseringsmöjligheter.....	31
5.7 Övrigt	32

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 1 SDN09 2020-2022

Bilaga 2: Bilaga 2 Investeringsönskemål Norrmalms stadsdelsnämnd 2020-2022

Bilaga 3: Bilaga 3 Klimatmedel 2020-2022 Norrmalms stadsdelsnämnd

Bilaga 4: Bilaga 4 PM Hagastaden_20190327

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Detta underlag anger inriktningen för stadsdelsnämndens verksamhet under 2020-2022 och anknyter till kommunfullmäktiges tre inriktningsmål.

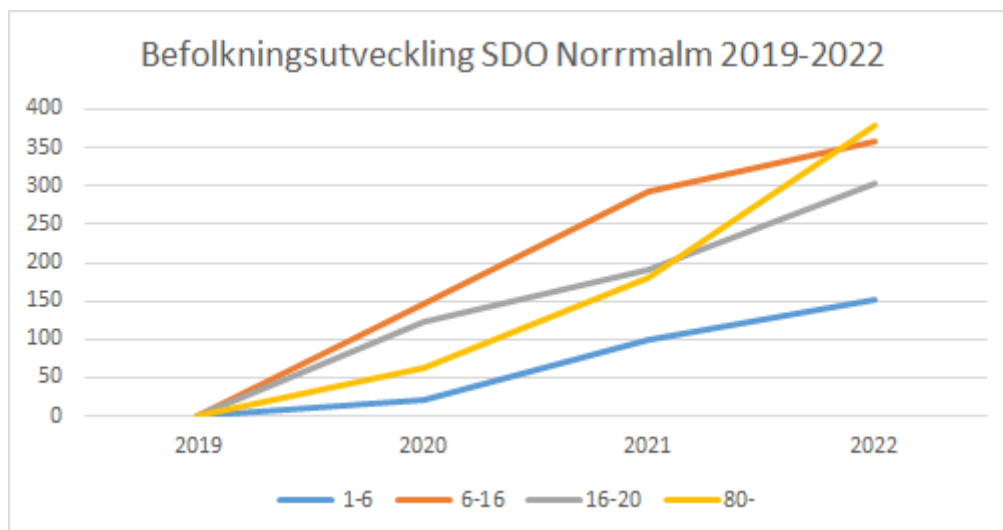
Verksamhet

Stadsdelsnämnden ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, öppen fritidsverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, budget- och skuldrådgivning, familjerätt, bostadsanpassning för bostäder enligt socialtjänstlagen (SOL), och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), samt kultur- och föreningsbidrag. Stadsdelsnämnden ansvarar även för trygghetsskapande arbete, krisberedskap, samhällsplanering, parkverksamhet och stadsmiljö, konsumentvägledning, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder och samhällsvägledning för nyanlända.

Demografi

Norrmalms stadsdelsområde växer och har idag drygt 72 200 invånare och kommer växa ytterligare till drygt 76 400 invånare år 2027. Antalet personer över 80 år beräknas öka med cirka 1600 personer fram till år 2027. I prognosen ses att den årliga ökningen tilltar från och med år 2021. Inom stadsdelsområdet finns stadsdelarna Vasastan inklusive Hagastaden, Norrmalm, Skeppsholmen och en mindre del av Östermalm samt församlingarna Matteus, Johannes, Gustav Vasa och Adolf Fredrik.

Befolkningsutvecklingen för Norrmalms stadsdelsområde.

Källa: befolkningsprognos, Sweco 2019

Av kommunfullmäktige särskilt prioriterade frågor

Kommunfullmäktige har i budget 2019 pekat ut tio områden som särskilt prioriterade för staden att arbeta med under de kommande åren. Nedan beskriver förvaltningen ett urval av de prioriteringar som förvaltningen planerar 2019-2022, med fokus på samverkan inom dessa tio områden.

Trygghet och säkerhet

Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet som förvaltningen bedriver är beroende av nära samverkan med flera aktörer. Viktiga medaktörer är till exempel Polismyndigheten, fackförvaltningar inom staden, civilsamhället, fastighetsägare och andra myndigheter som trafikförvaltningen och länsstyrelsen.

Stadsdelsförvaltningen har ett riktat uppdrag att intensifiera arbetet med platssamverkan på Sergels torg. Det innebär att platssamverkan i Klaraområdet behöver utvecklas och formaliseras tillsammans med berörda fackförvaltningar och övriga samhället. Förvaltningen fortsätter att arbeta med samverkansforum, lägesbildutveckling och tekniska kommunikationsverktyg och framförallt med den lokal för platssamverkan som finns på Sergels Torg.

Uppdraget att samordna krisberedskapsfrågor och utvecklingen av det civila försvaret är ett omfattande arbete då stadsdelsområdet präglas av stora dagliga flöden av invånare och besökare, verksamheter och knutpunkter som är kritiska för hela landets infrastruktur. Samverkan sker med staden, stadsdelsförvaltningar i innerstaden, fackförvaltningar, civilsamhället, Region Stockholm och Polismyndigheten.

Under planeringsperioden kommer förvaltningen att fortsätta utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism. I detta ingår att stärka kunskaperna bland medarbetarna för att tidigt kunna upptäcka radikalisering samt utveckla samarbetet med övriga stadsdelsförvaltningar och fackförvaltningar.

Näringslivsfrämjande arbete och näringslivssamverkan

Klaraområdet en av de mest brottsutsatta platserna i Stockholms stad. Nämnden samverkar med näringslivet med hjälp av City i Samverkan kring det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i området. Inom ramen för uppdraget kring platssamverkan på Sergels Torg behöver samarbetet med näringslivet intensifieras och formaliseras ytterligare.

Vägen till arbete och egen försörjning

Samverkan mellan förvaltning och myndigheter som försäkringskassan och arbetsförmedlingen är avgörande för att de som är i behov av olika stöd ska få rätt insatser. För att stödja personer att hitta alternativa försörjningsvägar samverkar förvaltningen med försäkringskassan, arbetsförmedlingen och Region Stockholm. Osäkerhet råder kring förvaltningens framtida samverkan med arbetsförmedlingen på grund av de förändringar som väntar arbetsförmedlingen. Förvaltningen ser en ökning av personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, och hur kommande förändringar av arbetsförmedlingen kommer påverka den gruppen av invånare råder osäkerhet kring, och även hur det kommer att påverka förvaltningens arbete.

En växande grupp i behov av arbetsmarknadsåtgärder är nyanlända som kommer att avsluta etableringsperioden under de kommande tre åren, och som ännu inte är självförsörjande. Sammanhållen planering är viktig mellan arbetsförmedlingens och kommunens insatser exempelvis kring fortsatt språkutbildning och olika yrkesutbildningar.

Samhällsvägledning för nyanlända är ett viktigt komplement till befintliga etableringsinsatser. Fokus är att stötta nyanlända på vägen mot egen försörjning och eget stadigvarande boende. Sannolikt kommer vissa nyanlända fortsatt behöva vägledning även efter att de lämnat etableringsprogrammet. Det gäller särskilt de som saknar egen försörjning och ännu inte

ordnat med eget boende.

Förvaltningens bedömning är att ett lyckat integrationsarbete kräver ett holistiskt synsätt som ser till hela människans situation. En person som får träna språket, skapa nya relationer och har en meningsfull fritid har större chans att fullt ut delta i etableringen och nå målsättningen med egen försörjning och eget boende. Civilsamhällets aktörer är en viktig samverkanspart i att erbjuda nyanlända sociala aktiviteter vilket det lokalt finns goda exempel på.

Jämställdhet

Förvaltningen ska arbeta för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män, flickor och pojkar. Arbetet med att implementera jämställdhetsarbetet och Stockholms stads *program för ett jämställt Stockholm* inom verksamheterna fortsätter. Stockholms stads *program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020* ska ligga till grund för satsningar. Under planperioden kommer insatser och stöd till barn som upplevt våld att prioriteras inom Relationsvårdscenter innerstaden (RVCI). Förvaltningen kommer även att se över insatser för våldsutövare samt arbetsätt för att motivera dem till att söka stöd.

Klimat

Förvaltningen samverkar med övriga förvaltningar och bolag kring strategiska grön- och vattenfrågor i staden. I samarbete med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret arbetar förvaltningen för att stärka de ekologiska sambanden i utvecklingen av Hagastaden. Nämnden arbetar kontinuerligt med smarta klimatinvesteringar som möjliggörs genom stadens särskilda klimatinvesteringsmedel.

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

Inom HR-området finns en utarbetad samverkan med innerstadens övriga tre stadsdelsförvaltningar (Kungsholmen, Östermalm och Södermalm) med utrymme för lärande och inspiration när det gäller gemensamma utmaningar inom bland annat kompetensförsörjning, arbetsmiljö och jämställdhet.

Förvaltningen kommer att öka antalet medarbetare under planperioden i och med att Hagastaden växer fram och nya förskolor och gruppboenden öppnas. I kombination med en hög rörlighet på arbetsmarknaden kommer arbetet med att attrahera, rekrytera och behålla medarbetare vara en fortsatt utmaning. Förvaltningen behöver ha strategier för att möta olika förutsättningar och förhållningssätt. Det blir därför viktigt att utveckla kompetens för att leda förändringsarbete, och förmågan att skapa nya samarbetsformer, för att snabbt kunna ställa om i och med förändrade förutsättningar. Att även förtydliga chefsuppdragen, fortsätta stärka och utveckla ett gott ledarskap och en god chefsförsörjning är strategiskt viktiga frågor.

Konkurrensen om arbetskraft driver upp lönenivåerna, vilket i sin tur påverkar de ekonomiska förutsättningarna för att rekrytera rätt medarbetare.

Förvaltningens arbete för att skapa en god arbetsmiljö med låg sjukfrånvaro kommer vara fortsatt prioriterat. En stor del av sjukfrånvaron bland medarbetare beror på psykisk ohälsa, och förvaltningen ser behov av en ökad förståelse kring detta. Förvaltningen ser behov av att under planperioden ta fram ett stadsgemensamt rehabiliteringssystem som stöd i rehabiliteringsarbetet, och även fortsatt arbeta för att förbättra möjligheten att enkelt ta fram tillförlitlig personalstatistik.

Omstruktureringsbehov

I takt med den demografiska utvecklingen inom stadsdelsområdet, förändringar i omvärlden och invånarnas skiftande behov av stöd och omsorg, behöver förvaltningen vara flexibel i arbetssätt och organisation. Samverkan sker och utvecklas utifrån invånarnas behov. Förvaltningens bedömning är att det under planperioden kommer att ske organisatoriska förändringar, initieras nya samverkansformer och utvecklas nya arbetssätt.

Investeringsbehov

Vid gemensamma investeringar i stadsmiljö samverkar förvaltningen med andra bolag och förvaltningar i staden, exempelvis fastighetskontoret och trafikkontoret, för att effektivisera processen kring respektive projekt. Dels för att minimera störningar för verksamheter och invånare som bor, arbetar och rör sig i området, men också för att säkerställa kostnadseffektivitet.

Effektiv lokalförsörjning

Förvaltningen samverkar med bolag och andra förvaltningar för ett effektivt nyttjande av lokaler.

Innovation och effektiva arbetssätt

Förvaltningen ser ett behov av att öka innovationsförmåga och inspiration bland samtliga medarbetare och kommer därför inrätta ett innovationsråd under planperioden.

Under planperioden kommer förvaltningen att utveckla ett digitalt stöd för inblandade aktörer inom Vision Klara och den platssamverkan som bedrivs inom området. Bakgrunden är att det är svårt för de många aktörerna att ha kunskap kring de insatser och stöd som olika huvudmän och aktörer ansvarar för. Det digitala verktyget ska fungera som kunskapsbank med aktuell information så att personer i behov av stöd kan få så snabb hjälp som möjligt. Förvaltningen har sökt medel från Vinnova för att utveckla verktyget.

Förvaltningen planerar att införa en SMS-tjänst med påminnelse till personer med inbokade möten till förvaltningens handläggare inom socialtjänstens vuxenheten. Syftet med tjänsten är att stödja personer med svårigheter att hantera sin dagliga planering och att minska antalet avbokade besök.

Förvaltningen kommer att delta i pilotprojekt hos Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) för att testa ett digitalt kommunikationsverktyg för barn och unga, ”Viewpoint”. Verktyget syftar till att öka deras möjligheter att komma till tals genom att besvara frågor digitalt inför samtal hos socialtjänsten.

Modernisering av sociala system

Under planperioden kommer stadens sociala system att moderniseras och nuvarande verksamhetssystem kommer att bytas ut. Ett mer modernt och anpassat verksamhetsstöd kommer att möjliggöra utökad brukardelaktighet, mer systematisk uppföljning av målgrupper och deras behov samt vara mer kostnadseffektiv än nuvarande system. Att byta ut systemen är ett omfattande arbete, både i pengar och i tid. Under åren som staden ställer om till de nya verksamhetssystemen kommer det att krävas stora utbildningsinsatser samt behov av projektorganisation för införandet.

Inget beslut har fattats kring införandet av Individens behov i centrum (IBIC) i befintligt uppdrag av moderniseringen av dagens sociala system. Ett eventuellt införande av IBIC

kommer att medföra behov av utbildningsinsatser för biståndshandläggare såväl som till utförare.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Prioriterade strategiska satsningar

- Implementera barnkonventionen i samtliga verksamheter- i syfte att stärka barnens rättigheter i alla frågor som rör dem
- Preventionsarbete i olika former för att förhindra att ungdomar börjar använda droger- i syfte att verka brottsförebyggande och främja en hållbar livsstil
- Förebygga psykisk ohälsa
- Utveckla möjligheterna till träffpunkt för äldre ungdomar (18-20)
- Erbjud nyanlända föräldrar föräldraskapsutbildning i syfte att underlätta för föräldrar som är nya i Sverige och bidra till ökad kunskap om barns rättigheter och samhällets olika stödfunktioner
- Utveckla det förebyggande arbetet inom äldreomsorgen för att bryta isolering för ensamma äldre, exempelvis genom att fortsätta utvecklingen av aktivitetscenter och samverka med frivilligorganisationer
- Öka samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård gällande äldre och personer med socialpsykiatrisk problematik
- Ökad kunskap gällande äldre som lever med psykisk ohälsa och missbruk
- Utveckla demensteam i hemtjänsten för att kunna ge personcentrerad omvårdnad för personer med demensproblematik
- Säkerställa likvärdiga bedömningar för vuxna och äldre utifrån socialtjänstlagen och likställighet
- Start av nya verksamheter för personer med funktionsnedsättningar i Hagastaden
- Följ utvecklingen av förändrad LSS-lagstiftning genom omvärldsbevakning och utbildningssatsningar
- Utveckla metodstöd inom LSS-verksamheterna genom exempelvis stödpedagoger
- Satsning på systemteoretisk utbildning för socialsekreterare
- Utveckla insatser för barn som upplevt våld i nära relationer genom Relationsvåldscentrum innerstaden
- Utveckla det vräkningsförebyggande arbetet genom samverkan och anställa bo-lots för att undvika att personer hamnar i otrygga boendeformer
- Utöka tillgängligheten till handläggarna inom enheten för ekonomiskt bistånd genom att bland annat förändra arbetssätt samt förbättra information till invånare
- Utveckla och öka kvaliteten i samhällsvägledning för nyanlända i syfte till att bidra till att nyanlända och särskilt nyanlända kvinnor uppnår egen försörjning och eget boende
- Tillsammans med civilsamhället erbjuda socialt stöd till nyanlända- i syfte att stärka nyanländas språkkunskaper och egna nätverk vilket bidrar till och möjliggör en mer meningsfull etableringsperiod
- Platssamverkan tillsammans med berörda aktörer där behov uppmärksammas
- Situationell och social prevention inom ramen för det riktade uppdraget kring platssamverkan i Klaraområdet.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Prioriterade strategiska satsningar

- Samverkan med andra förvaltningar kring park- och stadsmiljöfrågor för att nå bästa resultat för stadens invånare och besökare
- Förstärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden då grönska renar luft och vatten och minskar buller
- Öka parkernas kapacitet att omhänderta dagvatten för att möta klimatförändringar och säkra parkernas användbarhet
- Samverkan kring stadsodling i syfte att det bidrar till delaktighet, trygghet och social hållbarhet
- Minska kostnader för persontransporter.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Prioriterade strategiska satsningar

- Förvaltningsövergripande arbete för att sänka sjukfrånvaron
- Förvaltningsövergripande insatser för att säkerställa en effektiv administration samt kostnadseffektiva lokaler
- Förvaltningsövergripande insatser för att säkerställa efterlevnad av regler kring inköp och upphandling
- Vara en attraktiv arbetsgivare genom att fortsatt bedriva ett aktivt och systematiskt arbetsmiljöarbete i syfte att medarbetare ska trivas och vilja arbeta kvar inom förvaltningen
- Förvaltningsövergripande insatser för att säkra kompetensförsörjningen avseende medarbetare och chefer
- Öka kompetens kring att leda förändringsarbete för att skapa goda förutsättningar att möta ett föränderligt arbetsliv
- Vidareutveckla intern samverkan, framförallt mellan verksamheter som organisatoriskt ligger under andra stadsdelsförvaltningar i syfte att tillsammans möta invånarnas behov och nå ökad måluppfyllelse
- Modernisering av sociala system kommer under implementering kräva utökade resurser för att utveckla ändamålsenliga arbetsformer i en ny digital miljö.

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer

Stadsdelsområdet ökar befolkningsmässigt i och med att Hagastaden byggs. Förvaltningen räknar med att när Hagastaden är helt utbyggd med cirka 3000 nya bostäder kommer det behövas cirka 750 nya förskoleplatser. I dagsläget har förvaltningen etablerat förskolor med plats för cirka 250 barn.

Fördelningen mellan kommunala och fristående förskolor har de senaste åren varit relativt

stabil i stadsdelsområdet. Fördelningen kan påverkas av eventuell nedläggning av fristående förskolor. Flera av de fristående utförarna har tillfälliga bygglov för sina lokaler vilket kan öka behovet av förskoleplatser i kommunal regi.

Utbyggnad utav förskolor i Hagastaden kan komma att innebära förändringar i förskolebeståndet för hela stadsdelsområdet. Detta framgår i lokalförsörjningsplanen.

Prognos över antalet barn i förskoleålder (1-5 år) inom Norrmalms stadsdelsområde

Kön	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	3997	3953	3975	4052	4105
Flickor	1948	1934	1944	1981	2007
Pojkar	2049	2019	2031	2071	2097

Källa: Sweco 2019

Personal- och kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen gällande förskollärare och barnskötare är en fortsatt utmaning. Prognoser visar att tillskottet av nyexaminerade förskollärare vid universiteten och högskolorna i och runt Stockholm understiger kommande rekryteringsbehov. Förvaltningen fortsätter samarbetet med Stockholms universitet och arbetar för att vara en attraktiv arbetsgivare i syfte att attrahera och bibehålla pedagogiskt utbildad personal.

Jämställdhetsutmaningar

Barnkonventionen blir lag 2020 vilket kommer att kräva riktad kompetensutveckling på olika nivåer. Det är viktigt att det finns tydliga ramar och samstämmighet för vad barnkonventionen som lag innebär för förskolans organisering och praktik. Enligt läroplan för förskolan, *Lpfö 18*, ska jämställdhetsperspektivet inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet. Detta medför att fortsatta satsningar på kompetensutveckling inom normkritik och jämställdhet kommer att behöva genomföras, bland annat genom ökat fokus på barnrättsperspektivet.

Ekonomisk utveckling

En utmaning för förvaltningen är att nya lokaler vid nyproduktion har höga produktionskostnader vilket medför att objekten blir räntekänsliga. Den sänkta internräntan påverkar ett fåtal hyresnivåer positivt men förvaltningen ser en osäkerhet kring att internräntan i framtiden kan återgå till en högre nivå och därmed höja hyreskostnaden.

Det finns fortfarande problem med en del förskolor när det gäller buller och ventilation vilket medför kostnader framöver. Dessa kostnader blir en höjning i form av tillägg i hyreskostnader eller ökade kapital och räntekostnader vid investeringar.

Förvaltningen avser under planperioden att fortsätta arbetet med klimatinvesteringar och arbetet med att skapa en giftfri förskola. Möjligheten för nämnden att beviljas extra medel för dessa ändamål är en förutsättning för det fortsatta arbetet.

Förvaltningen ser en utmaning i att få elevpengen att täcka löneutveckling och eventuella hyreshöjningar inom förskoleverksamheten de kommande åren.

Prioriteringar

Arbetet med att sänka sjukfrånvaron bland personal inom förskolan är ett prioriterat område. Förvaltningen arbetar för att vara en attraktiv arbetsgivare i syfte att attrahera och bibehålla

pedagogiskt utbildad personal.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer

Prognoser visar att antalet barn och ungdomar som bor i stadsdelsområdet i åldern 6-19 år fortsätter öka under planperioden. Undersökningar visar att riskbeteenden går ner i åldrarna.

Prognos över antalet barn och ungdomar i åldern 6-10 år

Kön	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	2961	2995	3055	3071	3119
Flickor	1509	1535	1570	1581	1607
Pojkar	1452	1460	1485	1490	1512

Prognos över antalet barn och ungdomar i åldern 11-16 år

Kön	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	3000	3187	3309	3428	3485
Flickor	1525	1607	1674	1742	1772
Pojkar	1475	1580	1635	1686	1712

Prognos över antalet barn och ungdomar i åldern 17-19 år

Kön	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	1477	1508	1596	1674	1748
Flickor	753	773	817	853	886
Pojkar	725	736	778	822	862

Källa: Sweco 2019

En utmaning för nämnden är stadens fördelningsnyckel och det faktum att stadsdelsområdet är unikt när det gäller genomströmning av personer som inte är bosatta i området. Inom stadsdelsområdet finns två av Sveriges största kollektivtrafikpunkter, T-centralen och Odenplan, vilket innebär att en stor mängd människor passerar dessa platser varje dag. Genomströmningen av barn och unga från andra delar av Stockholms län är också omfattande. Cirka 18 procent av Stockholms gymnasieskolor ligger inom Norrmalms stadsdelsområde. Barn och unga som vistas eller går i skola inom stadsdelsområdet använder sig av den öppna fritidsverksamhet som nämnden erbjuder, som exempelvis parklek och fritidsgård. Budgettilldelning påverkas inte trots att många av dessa barn och unga väljer att besöka stadsdelsområdets öppna fritidsverksamheter samt uppehåller sig i stadsdelsområdet på sin fritid och kan bli föremål för preventiva insatser. Mot bakgrund av detta ser förvaltningen behov av att se över fördelningsnyckeln så att hänsyn tas till att invånarantal såväl som besöksantal ökar och att dagsbesökare inte inkluderas i nuvarande modell.

Jämställdhetsutmaningar

En meningsfull fritid för barn och unga motverkar destruktiva beteenden och bidrar till ett välmående samhälle. Förvaltningen arbetar för att skapa möjligheter till deltagande för målgrupper som är underrepresenterade i den öppna fritidsverksamheten.

Ekonomisk utveckling

I 2019 års budget fick stadsdelsförvaltningarna i uppdrag att se över möjligheten att öppna fler parklekar. I takt med Hagastadens framväxt behöver förvaltningen bedöma behovet av öppen fritidsverksamhet bland annat i form av parklek. Det är en utmaning utifrån gällande fördelningsnyckel för barn, kultur fritid att få fram lokaler i nyproduktion som nämnden har råd att driva. Här behövs samverkan och stöd från exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret.

Prioriteringar

Stockholmsenkätens resultat visar att användningen av alkohol och tobak fortsätter att sjunka inom hela staden. Inom Norrmalms stadsdelsområde är dock användningen högre än genomsnittet för staden. Användningen av cannabis och e-cigarett ökar bland unga inom stadsdelsområdet. Preventionsarbete i olika former är en viktig del i arbetet för att förhindra att ungdomar börjar använda droger och kommer att prioriteras under planperioden.

För att förebygga att ungdomar, som inte längre åldersmässigt tillhör fritidsgårdens målgrupp, söker sig till riskområden inom stadsdelsområdet öppnar förvaltningen under våren 2019 en träffpunkt för äldre ungdomar. Fokusgrupp för träffpunkten kommer att vara nyanlända ungdomar och ensamkommande ungdomar. Träffpunkten finansieras med medel från Länsstyrelsen under innevarande år, finansiering framöver är osäker.

Inom ramen för Vision Klara och kommunstyrelsens uppdrag kring platssamverkan på Sergels Torg riktar nämnden sociala preventiva insatser mot unga som vistas i denna riskmiljö, oavsett vilka stadsdelsområden eller kommuner ungdomarna tillhör. Den sociala preventiva satsningen i området är avgörande för att varaktigt förändra Klaraområdet till att bland annat upphöra att vara en öppen drogscen. Förvaltningen har en extra resurs i området i form av en fältassistent. Det råder osäkerhet om det finns budgetmässiga förutsättningar för en permanent resurs i området.

Tillsammans med lokalpolisområde Norrmalm arbetar förvaltningen efter en mobil och flexibel samverkansmodell för unga, "*Mobil samverkan ungdomar*". Vid händelser eller trender initieras samverkan mellan Polismyndighet, skolor, preventionssamordnare, fältassistenter, trygghets- och säkerhetssamordnare samt andra berörda parter. Mot bakgrund av det stora inflödet av barn och unga från andra delar av staden och regionen till stadsdelsområdets verksamheter och skolor har en flexibel samverkansmodell bedömts som den mest lämpliga formen av samverkan. Den mobila samverkansmodellen bedöms bättre kunna hantera incidenter där ungdomar från olika delar av Stockholms stad eller utanför staden är inblandade.

Föräldrarna har stor betydelse i det förebyggande arbetet med barn och unga. Nämnden fortsätter att stödja samspel mellan föräldrar och barn genom föräldrastödsprogrammen Alla Barn i Centrum (ABC) och KOMMunikationsMETod (KOMET) och Föräldraskap i Sverige samt öppna föräldraföreläsningar.

2.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer

Enligt Stockholms stads boendeplanering är den demografiska förändringen större än föregående års prognos och antalet äldre över 65 år har räknats upp med totalt 6 950 personer för stadsdelsområdena i innerstaden (Kungsholmen, Södermalm, Norrmalm, och Östermalm) för år 2040. Orsaken är ändrade antaganden i den senaste befolkningsprognosen när det gäller flyttmönster till och från nybyggda bostäder.

Befolkningsprognos 65- inom Norrmalms stadsdelsområde

	2019	2020	2021	2022
65-79 år	9 410	9 660	9 910	9 970
80-84 år	1 300	1 350	1 460	1 620
85- år	1 190	1 200	1 210	1 250
Totalt	11 900	12 210	12 580	12 840

Källa: befolkningsprognos, Sweco 2019

Andelen äldre i alla åldersgrupper beräknas öka de kommande åren. Behovet av vård- och omsorgsboende beräknas öka med 113 platser fram till 2030. Prognosen för behovet av hemtjänst i ordinärt boende visar på en ökning med 283 personer fram till 2030. Ökningen av antalet äldre förutsätter en god framförhållning, samverkan och innovativa lösningar. Bland annat planeras ett nytt vård- och omsorgsboende i Hagastaden som omfattar 90 platser och en dagverksamhet.

När det gäller myndighetsutövning finns flera förslag om eventuella förändringar i stadens budget för 2019 som ligger på äldrenämnden att utreda. Vid en utredning av en *generösare biståndsbedömning* vill förvaltningen lyfta behovet av att förtydliga innebörden av, och hur den generösare bedömningen ska tolkas i relation till lagstiftningens krav på en skälig levnadsnivå. Vidare efterfrågar förvaltningen en diskussion kring äldreboendegarantin som tar hänsyn till befolkningsökningen i åldersgruppen 85+ år.

Översyn av socialtjänstlagen- Framtidens socialtjänst

Regeringens utredning gällande översynen av socialtjänstlagen, "*Framtidens socialtjänst*", (S2017:03) har fått ett tilläggsdirektiv och framflyttat slutdatum till juni 2020. Utredningen är komplex och ska samråda med andra pågående utredningar, bland annat "*Samordnad utveckling för god och nära vård*", "*reglering av yrket undersköterska*" och "*förslag om stärkt minoritetspolitik*".

Ett av utredningens direktiv är att analysera för- och nackdelar med en särlagstiftning för äldreomsorgen samt se över begreppet *skälig levnadsnivå*. En lagstiftning enbart för äldreomsorgen kan underlätta myndighetsutövningen och göra det mer likställt och även mer tydligt för den enskilde som ansöker om stöd.

Samtliga delar av utredningen kan komma att påverka äldreomsorgens arbetssätt, från utförande till myndighetsutövning och samverkan men även inom kompetensförsörjning.

Det kan bli aktuellt med nya entreprenadupphandlingar vilket kräver att det finns ett tillgängligt upphandlarstöd. En möjlig konsekvens av att egenregi verksamheter övergår till

entreprenad är övertalighetseffekter.

Personal och kompetensförsörjning

Det finns utmaningar att rekrytera och behålla hälso- och sjukvårdspersonal. Lönenivån för till exempelvis sjuksköterskor är hög och konkurrensen om dem är hård. Enligt förvaltningen behövs det innovativa lösningar för att säkerställa kompetensförsörjningen exempelvis genom att erbjuda vidareutbildning till specialistsjuksköterska, ge utökade ansvarsområden eller erbjuda möjlighet till forskning som en del i tjänsten.

Inom det kommunala vård- och omsorgsboendet och hemtjänsten är personalomsättningen låg och medelåldern hög bland tillsvidareanställda vårdbiträden och undersköterskor. Under planperioden blir 40 procent av medarbetarna 60 år eller äldre. Kommande förändringar gällande pensionsålder kommer sannolikt att påverka sjukfrånvaro och behov av att anpassa arbetsuppgifter inom yrkesgrupper där det generellt förekommer kroppslig belastning.

Jämställdhetsutmaningar

En jämställdhetsutmaning för äldreomsorgen är att kvinnor ofta har ett större ansvar när det gäller att vårda anhöriga vilket kan leda till isolering och egen ohälsa. Utmaningen är att utforma insatser som gör att anhöriga i ett tidigt skede och kan erbjudas adekvat stöd.

Ekonomisk utveckling

Hyreskostnader förväntas öka under de kommande åren. Nyproduktionen av det nya vård- och omsorgsboendet i Hagastaden leder troligen till högre lokalkostnader. Om samverkansavtalet med Micasa fastställs enligt aktuellt förslag befarar förvaltningen en kraftig ökning av kostnader som beror på dels höjda tomträttsavgälder, dels förändringar i hur hyresreduktioner räknas fram. Stadsdelsnämnden har lyft dessa frågor i ett remissvar om samverkansavtalet och påtalat behovet av hyresstöd till nämnder som får väldigt höga hyreskostnader för omvårdnadslokaler.

För den kommunala hemtjänsten och restaurangen på den öppna seniorträffen Vasaträffen förväntas kostnaderna att öka 2020 på grund av ombyggnation. Hemtjänstens lokaler behöver ses över i syfte att få fungerande och ändamålsenliga lokaler.

Prioriteringar

Forskning lyfter fram att faktorer som ensamhet och psykisk ohälsa bland äldre ökar och är viktiga faktorer att ta hänsyn till. Enligt Socialstyrelsen lider cirka 20 procent av alla äldre av psykisk ohälsa. Det finns ett behov av att utveckla det förebyggande arbetet, inom förvaltningen samlas det stödet inom en förebyggande enhet.

Förvaltningen ser att det finns ett behov av ökad kunskap om äldre som lever med psykisk ohälsa, som bland annat kan yttra sig i form av samlarproblematik, depression och missbruk. Förvaltningen ser ett samband mellan vräkning och psykisk ohälsa. Äldre med psykisk ohälsa kan behöva ett riktat stöd genom exempelvis specialiserad hemtjänst. Biståndshandläggare och socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd behöver verktyg för att möta målgruppen, till exempel genom kompetensutveckling när det gäller motiverande samtal och samtalsteknik.

I enlighet med *lagen om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård* utvecklar förvaltningen samverkansformer med Region Stockholm. Samverkan behöver förbättras och huvudmännens ansvarsområden förtydligas så att äldre får rätt stöd i rätt tid av rätt huvudman. En utmaning är samverkan kring bland annat multisjuka äldre, äldre med psykisk ohälsa och

äldre som riskerar att bli hemlösa.

Äldre med demens och kognitiv svikt

Den kommunala hemtjänsten utvecklar demensteamet i syfte att ge ett personcentrerat stöd till äldre med demens eller kognitiv svikt. Förvaltningen vill betona vikten av att även äldre med somatiska sjukdomar behöver ett personcentrerat stöd och att kunskap behövs om hur fysiska funktionsnedsättningar påverkar möjligheten att tillgodogöra sig exempelvis måltider och aktiviteter.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer

Förvaltningen anser att de bedömningskriterier staden använder för att bestämma ersättningsnivåer inom omsorgen om personer med LSS-insatser behöver ses över. Problematik, behov och diagnoser hos målgruppen blir allt mer komplicerade och ofta ses en kombination av psykiatriska diagnoser och till exempel lindrig mental retardation, neuropsykiatriska diagnoser och autism. Ersättningen utgår i hög grad från fysiska behov och tar inte tillräcklig hänsyn till psykiska behov hos målgruppen, som ofta kan vara resurskrävande och medföra behov av dygnet runt bemanning för enstaka personer.

Den statliga LSS-utredningen har lämnat förslag på förändrad LSS-lag från den 1 januari 2022 och beräknar en kostnadsökning för kommunerna. Det är angeläget att stadsdelsnämnderna kompenseras för den eventuellt kommande kostnadsökningen.

Förvaltningens bedömning är att behovet av LSS-bostäder kommer att öka än mer om den föreslagna lagändringen av LSS går igenom. Behovet av både gruppboendestäder och servicelägenheter kommer att öka om möjligheten att få personlig assistans minskar.

Idag ansvarar varje stadsdelsnämnd för att det byggs bostäder med särskild service. Behovet av sådana boenden är omfattande. Höga kostnader för bostäder i nybyggda områden kan påverka omfattningen, om nämnden inte kompenseras för sådana i sin budget. Om ett samlat stadsövergripande ansvar för att sådana bostäder skapas ger det troligen större förutsättningar att ge en jämn och mer kostnadseffektiv fördelning över staden. Tilldelningen av bostäder till dem som köar sker centralt genom socialförvaltningen.

Personal- och kompetensförsörjning

Förvaltningen ser ett behov av att anställa specialiserade funktioner, som till exempel stödpedagog för att kunna möta komplexa behov hos målgruppen. Stödpedagog är en vidareutbildning inom yrkeshögskolan med inriktning på funktionsnedsättning och metodutveckling.

Jämställdhetsutmaningar

Förvaltningens jämställdhetsarbete har fokus på att flickor och pojkar likväl som kvinnor och män ska ha samma rättigheter och möjligheter i kontakten med förvaltningen. En ständig utmaning i detta arbete är att hela tiden vända på perspektiven för att utmana egna värderingar och undvika att fastna i könsstereotypa tankemönster.

Ekonomisk utveckling

Nämnden har startat två servicebostadsenheter i Hagastaden under 2018-2019 med totalt 24

bostäder. Ytterligare 18 bostäder med särskild service planeras i Hagastaden 2020-2022. Bostäderna i Hagastaden kan medföra ökade kostnader under uppstarten på grund av att de boende flyttar in successivt och avläsningarna sker vid endast två tillfällen per år. Bostäderna i Hagastaden beräknas bli kostnadsdrivande för nämnden.

Förvaltningens bedömning är att behovet av bostäder med särskild service enligt LSS kommer öka. Hösten 2018 stod 564 personer i kö i Stockholms stad. Av dessa bedömdes 279 personer vara i behov av sådan bostad inom sex månader. Från Norrmalms stadsdelsområde står 17 personer i kö för gruppboende och sju personer för serviceboende.

Kostnadsutvecklingen inom verksamhetsområdet är en utmaning. Förvaltningen behöver se över persontransportkostnaderna som ökade efter att nya upphandling genomfördes för transporterna. Nämndens kostnader för personlig assistans har ökat över tid. Orsaken är att försäkringskassan är mer restriktiv i bedömning av assistansersättning. Förvaltningen behöver se över arbetssätt för att kunna säkerställa en ekonomi i balans.

Prioriteringar

Ett prioriterat område är att bevaka och arbeta med eventuella förändringar i LSS-lagstiftningen. Det inkommer fler ansökningar om personlig assistans för barn. Förvaltningen anser att det finns ett behov av central samordning för att främja likställighet över staden.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer

Befolkningsprognosen visar att andelen 16-19 åringar kommer att öka med cirka 21 procent mellan åren 2018-2022. Riskbeteende när det gäller narkotika och brottslighet utvecklas främst när ungdomar börjar i gymnasiet.

Cannabisanvändningen ökar vilket medför ökad risk för psykoser och missbruksproblematik. Samsjuklighet hos klienter kräver samtidig behandling, vilket kräver stort behov av samverkan. För att kunna främja att aktuella personer får rätt behandlingsinsatser och boendeformer som även är kostnadseffektiva krävs att förvaltningens individ- och familjeomsorg samverkar med aktörer som till exempel Polismyndigheten, psykiatrin men även internt mellan olika avdelningar.

Förvaltningens individ- och familjeomsorg möter allt fler med komplexa vårdbehov, vilket ställer nya krav på handläggarna. Det är mer komplicerat än tidigare att utreda, bedöma, hitta rätt insatser och samverka för att tillgodose behoven.

I 2019 års budget har stadsdelsnämnderna i uppdrag att genomföra så kallade allvarssamtal med barn och föräldrar tillsammans med polis inom 48 timmar. Förvaltningen ser ett behov av att definiera vid vilka händelser som allvarssamtal ska användas. Utmaning är även att externa aktörer, till exempel Polismyndigheten, som omfattas av uppdraget ska ha en samsyn av nytta av samtalen likväl som personella resurser att genomföra dem.

Tvångsomhändertaganden av barn enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) har ökat inom Norrmalms stadsdelsområde de senaste två åren. Förvaltningen genomför under 2019 en kartläggning över ärenden. Resultatet av kartläggningen kommer att ligga till grund för utveckling av arbetssätt, preventivt arbete och översyn av utbud av insatser för målgruppen.

Ersättningen för kommunalt driven sysselsättning inom socialpsykiatri (daglig sysselsättning) har förändrats. Förvaltningen befarar att kostnaderna för insatsen kan öka markant. Ytterligare konsekvens kan komma att bli att personer med högt deltagande prioriteras framför personer med lågt deltagande som inte kan delta mer än enstaka pass per vecka.

Stöd till spelmissbrukare när det gäller spel om pengar blev ett ansvarsområde för socialtjänsten den 1 januari 2018. Erfarenheten hittills är att spelmissbruk är ett växande problem. Spelmissbrukare ökar markant inom hälso- och sjukvården och även inom budget- och skuldrådgivningen, där spelarna ofta är i ett akut missbruk och behöver ytterligare stöd- och hjälpinsatser.

Personal- och kompetensförsörjning

Det är fler kvalificerade sökanden än tidigare vid rekrytering av socialsekreterare och biståndshandläggare. En trend de senaste åren som beräknas hålla i sig framöver är en högre personalrörlighet hos den yngre generationen handläggare. Det kommer även att vara ett generationsskifte bland enhetscheferna, förvaltningen behöver planera för succession så att kompetens inte går förlorad. Biträdande enhetschefer får allt större ansvar, vilket är medvetet för att kunna ha ett hållbart och närvarande ledarskap.

Ekonomisk utveckling

Antalet hemlösa och personer med risk för hemlöshet bedöms öka under planperioden och därmed ökar också kostnaderna för insatser. Ökningen av LVU-ärenden kommer även påverka den ekonomiska utvecklingen. Förvaltningen kommer att följa utvecklingen framöver och utifrån behov se över utbudet av insatser.

Prioriteringar

Psykisk ohälsa är vanligt hos barn med föräldrar som har stora samarbetssvårigheter och inte bor tillsammans, så kallade konfliktföräldrar. Förvaltningen arbetar med att utveckla metoder för nå målgruppen.

Arbetet med att motivera våldsutövare till insatser för att upphöra med våld i nära relation behöver utvecklas. Insatser för barn som har upplevt våld behöver utvecklas vidare.

Förvaltningen kommer att anpassa verksamheten utifrån att barnkonventionen blir lag den 1 januari 2020. Utbildningsinsatser och nya arbetssätt kommer att prioriteras.

Samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst och det preventiva arbetet kommer att utvecklas vidare under perioden.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer

Förvaltningen deltar i planeringen för nya och attraktiva bostäder och bra samhällsservice. Det är viktigt att stadsdelsnämndens verksamhetsbehov kommer med tidigt i planeringen och att processen i sig är anpassad till nämndens förutsättningar såväl ekonomiskt som ur ett verksamhetsperspektiv.

Norrmalms stadsdelsområde har parkanläggningar som utgör ett stort värde för alla invånare och besökare i ett växande och sammanhållet Stockholm. Fler parkbesökare och efterfrågan

på fler funktioner ställer höga krav på skötsel och förnyelse av parkerna så att de blir långsiktigt hållbara samt säkerställer att deras karaktärer och kulturhistoriska värden värnas. Det blir alltför parkbesökare på mindre yta då stadsmiljön utvecklas och blir tätare, samtidigt som andelen parkmark inte växer i motsvarande grad. Många förskolor och skolor utnyttjar parkerna, då vissa saknar eller har begränsad tillgång till egen gård vilket leder till ett ökat slitage på kringliggande parker.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att skaffa sig fördjupad kunskap om miljömässigt och ekonomiskt hållbara material i parker och grönområden i takt med att ny forskning presenteras inom området. Gammalt material ersätts successivt med nytt som följer stadens riktlinjer och miljökrav. Materialval är viktigt för att parkerna ska skötas och utvecklas för att bli tillgängliga, slitstarka och hållbara.

Ett förändrat klimat kommer bland annat innebära en ökad och alltmer intensiv nederbörd. Detta innebär att kraven på utjämning och fördröjning av vattenflöden ökar och att omhändertagandet av dagvatten behöver utvecklas. Vid parkupprustningar och planering av nya parker arbetar förvaltningen därför med att hitta lösningar för att kunna ta hand om den ökade nederbörden och som även kommer växter och ekosystem till del.

De kommande åren är stadsutvecklingen i Hagastaden och Sabbatsbergsområdet i fokus. När stadsdelsområdet förtätas är frågor om friytetillgång särskild angelägna då det är en utmaning att skapa ytor för till exempel parker, skol- och förskolegårdar. I stadsutvecklingen verkar förvaltningen för att nya gröna platser skapas, att de gröna sambanden stärks och att plats ges för barn och unga.

Jämställdhetsutmaningar och barnperspektiv

Det finns belägg för att parkytornas storlek och mångfunktionalitet har betydelse för ett jämställt nyttjande. Forskning visar bland annat att flickor blir mer stillastående än pojkar när friytetillgången är liten. Förvaltningen ska därför bevaka att parktillgången blir tillräckligt stor och att mångfunktionella ytor planeras vid upprustning av befintliga parker och vid utvecklingen av nya parker. Förvaltningen arbetar aktivt för ett tydligt barn- och jämställdhetsperspektiv i planeringen, bland annat genom att efterfråga barnkonsekvensanalyser samt att arbeta för rymliga och ändamålsenliga förskolegårdar. Ur ett barnperspektiv är det också viktigt att tillgången till park och lek och idrottsmiljöer är god.

Ekonomisk utveckling

Genom den stadsgemensamma satsningen på reinvesteringar förlängs parkanläggningarnas livslängd. Förvaltningens analys är att det i ett långsiktigt perspektiv kan vara mer ekonomiskt hållbart att se över driftbudgeten för att minska framtida behov av reinvesteringar. Förvaltningen ser därför ett behov av att se över fördelningsnyckeln för stadsmiljö. I det sammanhanget vore det intressant att använda driftskostnadsanalyser. När staden växer och nya parker byggs, ökar också behovet av skötselinsatser, men med det gällande fördelningssystemet ökar inte medlen för skötsel när nya parker tillkommer. Den verkliga kostnaden för de driftinsatser som krävs för att parkerna ska uppnå god kvalitet utifrån uppställda mål behöver tas fram. Differensen mellan driftbudget och resultatet av driftskostnadsanalys är ett mått på det framtida reinvesteringsbehovet.

En utmaning gällande underhållet av parkerna är att budget för stadsmiljö tilldelas genom en fördelningsmodell som inte tar hänsyn till de personer som besöker stadsdelsområdet under

dagtid, om de inte bor eller har sin sysselsättning i området. Parkerna har ett stort antal dagsbesökare som inte inkluderas i denna modell, till exempel skolelever, förskolebarn, turister och spontanbesökare. Parkernas driftbudget behöver motsvara behovet av underhåll, som är en följd av det ökande besöksstrycket. Detta är ytterligare en anledning att se över fördelningsnyckeln för stadsmiljö. I ett sådant arbete ser förvaltningen gärna att en referensgrupp med representanter från stadsdelsförvaltningarna deltar för att bidra med kunskap och erfarenhet, i syfte att förnya fördelningsnyckeln så att den anpassas bättre till kostnadsdrivande faktorer och till hur parkerna nyttjas idag.

Förvaltningen har idag ingen möjlighet att föra över ej utnyttjade investeringsmedel till kommande år vilket försvårar det långsiktiga arbetet med investeringar i stadsmiljön då det kan medföra att förvaltningen saknar finansiering för projekt som sträcker sig över flera år och av olika anledningar blir försenade. Genom att i vissa fall kunna få möjlighet att föra över medel till nästkommande år skulle förvaltningen ha större möjlighet att planera för, och utnyttja tilldelade investeringsmedel effektivt, till fullo och för långsiktig hållbarhet.

Utmaningar kopplat till klimatförändringar kommer på sikt innebära ökade kostnader. Den varma sommaren 2018 uppvisade exempelvis höga kostnader för konstbevattning och drift av plaskdammar. Torkskador på vegetation är exempel på en annan konsekvens som kräver extra underhållsinsatser för att parkernas grönska ska hålla god kvalitet. Samtidigt behöver parkerna rustas för att kunna ta hand om ökade mängder dagvatten vid skyfall. Planering och åtgärder för att kunna möta både långa torrperioder och skyfall är kostnadsdrivande.

Prioriteringar

Samverkan med andra förvaltningar är avgörande för arbetet med strategiska park- och stadsmiljöfrågor i staden. Det finns ett behov av ökade resurser för grönsamordning för att stärka samarbetet, samordningen och stödet till stadsdelsförvaltningarna i stadsmiljöarbetet.

Ekosystemtjänster

Förvaltningen vill synliggöra och arbeta systematiskt med att förstärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden inom stadsdelsområdet. För att möta kommande klimatförändringar är det viktigt att tillvarata och öka parkernas kapacitet att omhänderta dagvatten.

Träden är betydelsefulla för parkerna. De är också viktiga ur klimatsynpunkt eftersom de renar luften, skänker skugga och bidrar till att jämna ut temperaturen i sin närhet. För att i framtiden möjliggöra sunda trädbestånd där parkernas värden och karaktärer kan värnas och utvecklas på ett gynnsamt sätt behöver förvaltningen fortsätta att arbeta med att ta fram trädplaner för norra innerstadens parker.

Social hållbarhet - Trygghet och tillgänglighet

Det offentliga rummet är demokratiska mötesplatser där alla kan ta del av stadsdelsområdets information och utbud oavsett funktionsförmåga. Tillgänglighet beaktas i varje parkupprustning och förvaltningen arbetar systematiskt och utifrån budget med att genomföra tillgänglighetsåtgärder i parkerna. Stadsdelsförvaltningen samarbetar med trafikkontoret i arbetet med att genomföra trygghetsåtgärder i parker och grönområden, exempelvis förbättrad belysning och slyröjning.

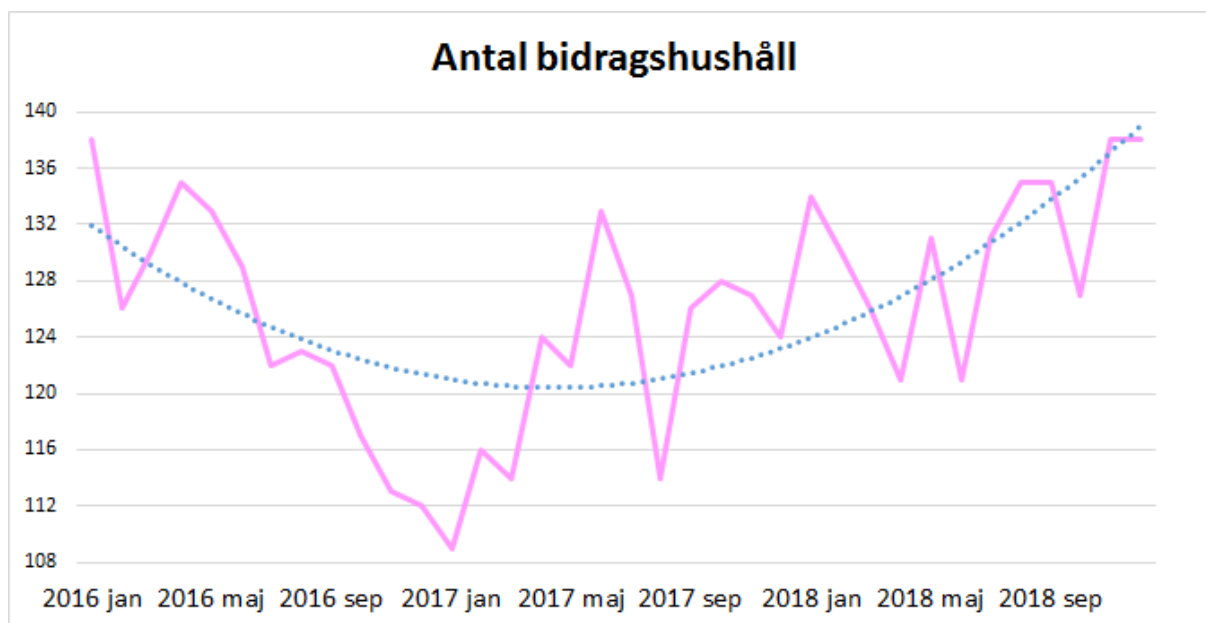
Att ge medborgarna möjlighet att odla eller ta hand om och exempelvis sköta en plantering i allmän park har visat sig vara ett bra sätt att skapa delaktighet, trygghet och social hållbarhet i

ett område. Förvaltningen ser ett behov av att uppdraget med att arbeta med stadsodling och brukarmedverkan samordnas, tydliggöras och tillföras resurser för att verksamheten ska ha möjlighet att utvecklas långsiktigt och hållbart.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer

Förvaltningens prognos är att antalet bidragshushåll kommer att fortsätta att öka under planperioden. Även det långvariga biståndsbehovet bedöms öka.

Under 2017 och 2018 flyttade 230 nyanlända i arbetsför ålder till Norrmalms stadsdelsområde. Enligt Arbetsförmedlingen city är cirka 70 procent nyanlända inom stadsdelsområdet inskrivna i etableringsprogrammet. Personer som folkbokfördes inom ett stadsdelsområde år 2016 ingår inte i resursfördelningsmodellen förrän år 2019 och framåt. Förvaltningen ser en utmaning i att kostnader med stor sannolikhet kommer att uppstå snabbare än vad förvaltningen uppfattar att ändrad befolkningsstruktur tas hänsyn till i resursfördelningsmodellen. Då prognosunderlaget inte är fullständigt kan ett alternativ vara att kompensera nämnderna utifrån antalet mottagna nyanlända.

Antalet personer som av sociala eller medicinska skäl ansöker om ekonomiskt bistånd ökar. Denna grupp har ofta en komplex eller svårdefinierad problematik och har haft många insatser från flera olika myndigheter.

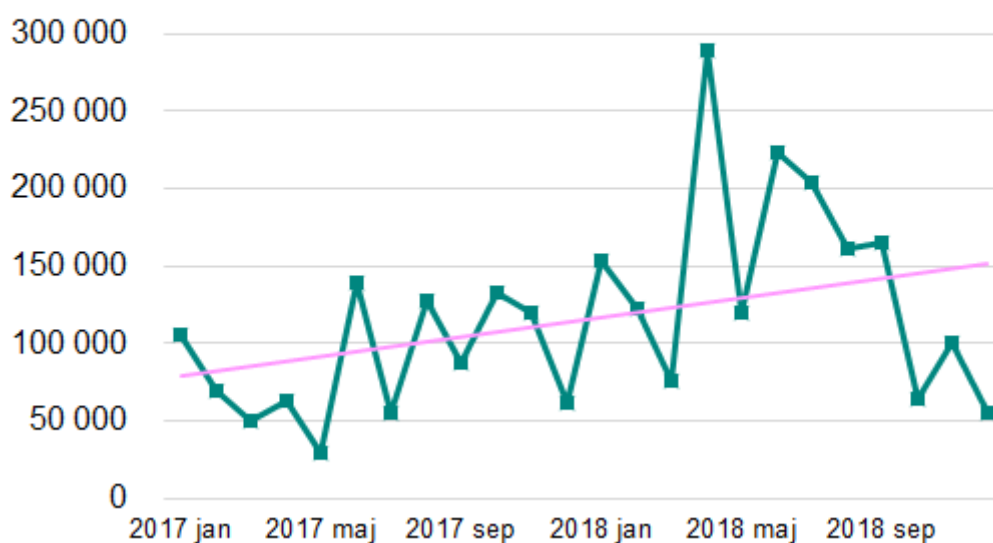
Det är en utmaning för allt fler att hitta ett stadigvarande boende med rimlig hyra och det blir vanligare att de som söker ekonomiskt bistånd befinner sig i ett osäkert boendeförhållande. Därutöver finns de som bor inneboende och i andra hand som med kort varsel kan bli bostadslösa.

Inom stadsdelsområdet finns ett genomgångsboende för nyanlända på Kadettgatan där framför allt familjer med barn bor. Hyresgästerna hyr i andra hand av stiftelsen hotellhem i

Stockholm (SHIS). Det är i nuläget oklart hur länge hyresgästerna ytterst kan bo kvar vilket innebär en osäkerhetsfaktor för i första hand hyresgästerna, men även för förvaltningen. Hyresgästerna erbjuds vägledning i att hitta annat boende via samhällsvägledning för nyanlända. Förvaltningen bedömer att det för vissa hushåll är en stor utmaning att på egen hand ordna med annat boende.

Mellan åren 2017 och 2018 ökade antalet hushåll som beviljades insats på hotell, vandrarhem och härbärke, och därmed nämndens kostnader för dessa boenden med cirka 70 procent.

Kostnad boende på vandrarhem, hotell och härbärgen

Förvaltningen kan se att det är allt fler barnfamiljer som blir bostadslösa. Detta kan delvis förklaras med att gruppen anknytningsfamiljer som ansluter till tidigare ensamkommande barn ökar. Enligt januari-överenskommelsen kommer fler att få rätt till familjeåterförening, vilket kan komma att innebära fler tillfälliga bostadslösningar som kan vara kostnadsdrivande. Förvaltningen ser även att andelen äldre utan stadigvarande boende ökar och avser att prioritera det vräkningsförebyggande arbetet.

Personal- och kompetensförsörjning

Förvaltningen arbetar med åtgärder för att sänka sjukfrånvaron och med att förbättra arbetsmiljön och säkerställa ett gott ledarskap.

Ekonomisk utveckling

Förvaltningens prognos är att kostnaderna för det ekonomiska biståndet kommer att öka under planperioden.

Det kommer att finnas nyanlända personer som efter avslutad etableringsperiod saknar egen försörjning och även de som av olika anledningar inte deltar i etableringsprogrammet. Hur omfattande behovet av ekonomiskt bistånd bland nyanlända kommer vara är svårt att bedöma. För att följa utvecklingen har förvaltningen en ny indikator för 2019, som mäter antal personer med avslutad etableringsersättning som övergår till ekonomiskt bistånd.

Prioriteringar

Resultatet från stadens brukarundersökning har försämrats mellan åren 2017- 2019. Analys av resultat har visat att tillgängligheten till handläggare inom enheten ekonomiskt bistånd behöver förbättras. Information till invånare kring handläggningstider och process för ansökan är några prioriterade åtgärder utifrån resultatet av brukarundersökningen.

Det är fortsatt prioriterat att ge råd och stöd till familjer och äldre att hitta ett stadigvarande boende. Arbetssätt och rutiner för att arbeta vräkningsförebyggande kommer att prioriteras under planperioden.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer

De förändrade förutsättningar som arbetsförmedlingen har för sitt uppdrag kommer sannolikt att påverka stadens arbete med personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Nedskärningen av arbetsförmedlingens resurser beräknas öka kostnaderna för ekonomiskt bistånd. Varje stadsdelsnämnd har haft begränsade möjligheter att erbjuda kommunala visstidsanställningar (s.k. Stockholmsjobb) till klienter och för att anställa fler har anställningsstöd använts från arbetsförmedlingen. Det mest gynnsamma stödet för nämnden, ”extratjänst”, finns inte med i arbetsförmedlingens budget för 2019. Om beslutet står fast kommer belastningen för enheten för ekonomiskt bistånd att öka. Osäkerhet råder även kring framtiden och omfattningen för aktivitetsstöd, om arbetsförmedlingen även drar in detta stöd för vissa arbetssökande, riskerar de att istället behöva söka ekonomiskt bistånd.

Förvaltningen välkomnar den pågående utredningen som arbetsmarknadsförvaltningen genomför gällande förutsättningar för ett etableringscentrum, och ser många samordningsvinster mellan kommun och stat när det gäller målgruppen nyanlända i etablering.

Jämställdhetsutmaningar

Förvaltningen ser en utmaning i att det tar längre tid för nyanlända kvinnor än nyanlända män att bli självförsörjande genom arbete eller studier. För att öka kvinnors delaktighet, arbetar förvaltningen med att uppmuntra till olika sociala aktiviteter för föräldralediga nyanlända, språkträning i form av språkcafé och SFI-undervisning för föräldralediga.

Ekonomisk utveckling

Det finns en osäkerhet kring framtida kostnader inom verksamhetsområdet arbetsmarknad. Nedskärningen av arbetsförmedlingens resurser beräknas öka kostnaderna för ekonomiskt bistånd.

Prioriteringar

En kommande prioritering är att särskilt uppmärksamma nyanlända kvinnors behov för att säkerställa att både män och kvinnor får nödvändigt stöd till egen försörjning.

Den interna samverkan mellan samhällsvägledning för nyanlända och enheten för ekonomiskt bistånd är ett prioriterat område för att kunna säkerställa nödvändigt stöd.

2.9 Övrigt

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Budgetramarna för 2020 och 2021 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2019. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella våren 2018.

Budgetramen för Norrmalms stadsdelsnämnd är marginellt justerad under planeringsperioden, prestationsförändringar undantagna, vilket grundar sig på antaganden om allmänna effektiviseringskrav då kompensation för kostnadsökningar till följd av lönerörelse, hyreshöjningar med mera inte ges.

Driftverksamhet (mnkr)	VP 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Kostnader	1 169,00	1 173,80	1 181,20	1 181,20
Drift och underhåll	1 159,10	1 163,90	1 171,30	1 171,30
Avskrivningar	9,3	9,3	9,3	9,3
Interräntor	0,6	0,6	0,6	0,6
Intäkter	-39,1	-39,1	-39,1	-39,1
Netto	1 129,90	1 134,70	1 142,10	1 142,10

Nämndens nettobudget för driftverksamheten uppgår till 1 129,9 mnkr. Inom förvaltningen arbetar cirka 900 månadsanställda och personalkostnaderna uppgår cirka 31 procent av nämndens bruttokostnader. Kostnaderna för köp av verksamhet utgör 54 procent och lokalkostnaderna cirka åtta procent.

Förutsatt att pris- och löneökningarna stannar vid två procent under planperioden kommer föreslagen budget innebära krav på årliga kostnadseffektiviseringar om cirka 23 mnkr fram till år 2022. Detta påverkas också av de framtida löneavtalen.

Kostnadsökningarna medför krav på effektiviseringar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på fortsatt minskning av sjukfrånvaron, effektivisering av administration och lokalutnyttjande. Under planperioden kommer arbetet med att effektivisera rutiner och processer att fortsätta.

3.1 Drift

En utmaning gällande driftbudgeten är att resursfördelningens träffsäkerhet bygger på en situation med relativt stabila förutsättningar då många av stadens fördelningsnycklar bygger på antalet invånare. I de stadsdelsområden där befolkningsökningen relativt sett är lägre än i övriga staden riskerar centrala satsningar och förändringar i behov inte få genomslag i tilldelad budgetram. Stockholm växer kraftigt och det är därför av största vikt att de verksamheter där budgeten fördelas via en fördelningsnyckel kompenseras för befolkningsökning. Ett stadsdelsområde i innerstaden har mycket besök och invånare som vistas i parker och grönområden vilket medför mer slitage, nedskräpning och mer underhållsbehov. Detta kräver mer resurser av förvaltningen än om det endast hade varit boende inom stadsdelsområdet, vilket inte tas hänsyn till i stadens nuvarande resursfördelning. Framförallt avser detta fördelningen till stadsmiljö och barn och unga som

vistas på parklekar och fritidsgårdar inom stadsdelsområdet.

Förvaltningen ser också utmaningar i form av kostnader på grund av händelser under planperioden för vilka förvaltningen inte erhåller budgettilldelning, exempelvis merkostnader i samband med nyproduktion.

Förskola och parklek

Förvaltningen ser en utmaning vid starten av nya förskolor. Vid starten är det färre barn i grupperna på grund av inskolningar. Detta får till följd att lokalytan per barn ökar, vilket gör att nämnden får en lägre ersättning för hög hyra. Denna ersättning räknas fram när barnen skrivits in och täcker inte personalkostnader för förberedelserna inför uppstarten.

Vid nyetablering av förskolor i ett stadsutvecklingsområde bör stadsdelsnämnden kompenseras för kapitalkostnaderna (avskrivning och räntor) vid investeringar i inventarier som uppkommer vid starten. Idag ska respektive nyetablerad enhet inrymma kostnaderna vilket medför att nyetablerade enheter har svårt att nå en budget i balans.

I budgeten för 2019 kompenseras nämnderna för förskolor med hög hyra. Bidraget utgår för högst 10 kvm per inskrivet stockholmsbarn.

Barn, kultur och fritid

När stadsdelsområdet växer ökar behoven för medel för ungdomssatsningar så att till exempel parklekar, fritidsgårdar och fältassistenter kan möta invånarnas behov av aktiviteter och bidra till en ökad trygghet.

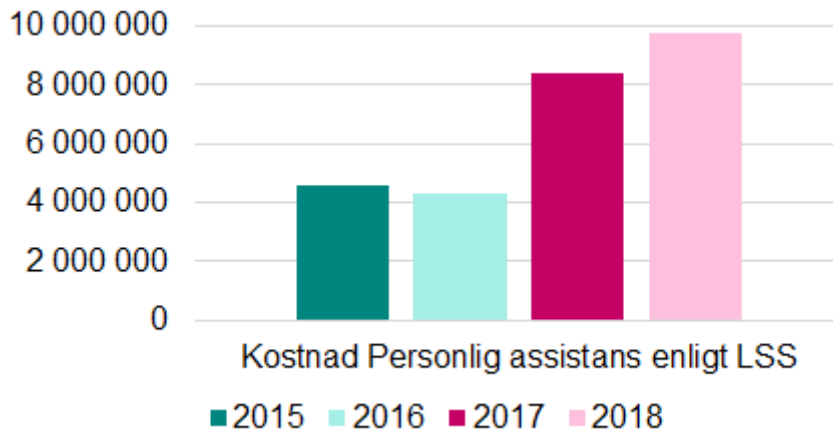
Äldreomsorg

Befolkningsprognosen visar på att personer över 80 år kommer att öka med 380 personer under planperioden. För att möta ett ökande behov av omsorg planeras ett nytt vård- och omsorgsboende som beräknas vara klart våren 2025. Redan under planperioden uppstår en del projektkostnader som förvaltningen har att förhålla sig till.

Förvaltningen ser att gruppen äldre med psykosociala problem, missbruk och hemlöshet ökar vilket medför ökade kostnader för nämnden.

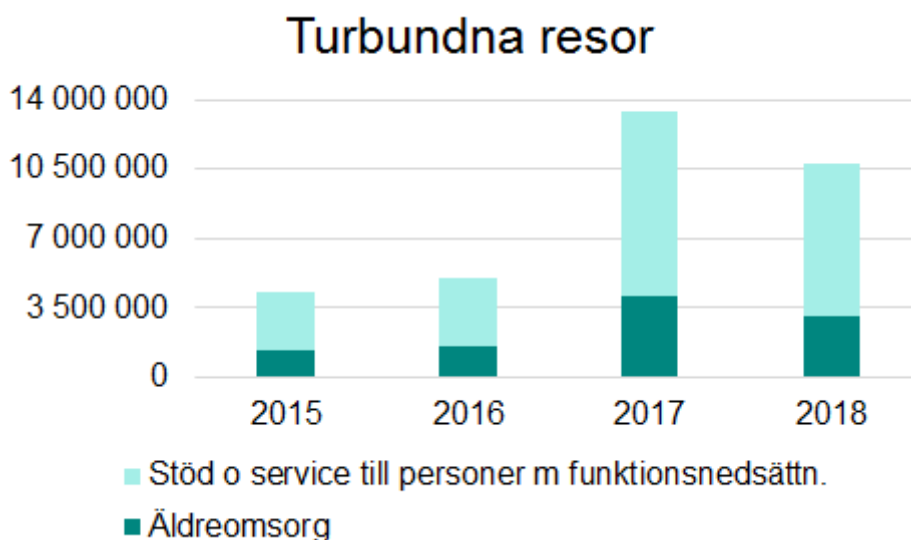
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Försäkringskassan är fortsatt restriktiv i sina bedömningar när det gäller beviljande av personlig assistans vilket medför en förskjutning av insatser till kommunen och därmed ökade kostnader för nämnden. Ett förslag på nya bedömningskriterier har lagts av regeringens utredare men en osäkerhet råder fortfarande kring om förslaget kommer att genomföras samt effekten av detta förslag.

Turbundna resor

Under 2017 löpte stadens ramavtal gällande turbundna resor ut varpå kostnaderna ökade kraftigt. Sedan mars 2018 har staden ett nytt ramavtal gällande turbundna resor. Upphandlingen är fördelad på tre olika bolag där varje nämnd blivit tilldelad ett åkeri. Priserna skiljer sig mycket mellan bolagen där vissa nämnder får en ökad kostnad och vissa en minskad kostnad. Samåkningen av resor har försvårats i och med detta eftersom närliggande stadsdelsområden kan ha en annan leverantör. Eftersom kostnaderna för turbundna resor är en betydande del av verksamhetens budget vore det önskvärt att se över denna budgettilldelning inför kommande år. Förvaltningens prognos är att kostnaderna kommer att förbli betydligt högre jämfört med det tidigare ramavtalet.

Individ- och familjeomsorg

Ny schablonersättning inom socialpsykiatriens sysselsättning prognostiseras ge ökade kostnader, vilket gör att budgeten numer rymmer betydligt färre insatser. Ökning av tvångsomhändertaganden av unga befaras fortsätta och därmed innebära höga kostnader. Förvaltningen ser även ett ökat behov av insatser inom individ- och familjeomsorg för nyanlända invånare vilket förväntas medföra kostnadsökningar.

Ekonomiskt bistånd

Efter många år av nedåtgående antal bidragshushåll har ett trendbrott skett och sedan mitten av 2017 ökar antalet bidragshushåll. Antalet bidragstagande med socialmedicinska skäl ökar liksom antalet bostadslösa barnfamiljer.

Förvaltningen bedömer också att det kommer att finnas nyanlända personer som efter avslutad etableringsperiod saknar egen försörjning. Omfattningen och kostnaden för dessa insatser är idag svår att prognostisera och förvaltningen kommer därför följa kostnadsutvecklingen.

Stadsmiljöverksamhet

Förvaltningen ser ett behov av att se över fördelningsnyckeln för stadsmiljö. I ett sådant arbete ser förvaltningen gärna att en referensgrupp med representanter från stadsdelsförvaltningarna deltar för att bidra med kunskap och erfarenhet, i syfte att förnya fördelningsnyckeln så att den anpassas bättre till kostnadsdrivande faktorer och till hur parkerna nyttjas idag.

Förvaltningen ser att fördelningsnyckeln behöver ta hänsyn till:

- Framtida reinvesteringsbehov samt omfördelning mellan drift och investeringsbudget.
- Stadsdelsområdet växer både till invånarantal och besökarantal.
- Parkerna har ett stort antal dagsbesökare som inte inkluderas i nuvarande modell, till exempel skolelever, förskolebarn, turister och spontanbesökare.

3.2 Investeringar

Inventarier och maskiner

Inventarier och maskiner	VP 2019	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022
Upprustning nya förskolor i Hagastaden	2	1	1	0,5
Upprustning av servicebostad, gem.ytor Hagastaden	0,2	0	0	0,2
Åtgärder avseende buller och ventilation*	1	0,8	1	1
Äldreomsorg, reinvesteringar	0,15	0,2	0,4	0,7
Gruppbofästelser reinvesteringar	0,15	0,5	0,3	0,3
Underhåll förvaltningen - Kontorslokaler	0,2	0,2	0	0
Summa	3,7	2,7	2,7	2,7

Under 2019 har Norrmalms stadsdelsnämnd sökt en utökad ram för investeringar. Utökningen avser åtgärder gällande förelägganden som miljöförvaltningen beslutat om inom Norrmalms stadsdelsnämnds förskolor. Åtgärder för ventilation och buller fortsätter under planperioden 2020-2022 och bedömningen är att klara kostnaderna inom investeringsramen.

Inom stöd och service för funktionsnedsatta planeras det att starta en gruppbofästelse samt en servicebostad under planperioden där det blir investeringskostnader i samband med uppstart. Även behovet av upprustning inom förvaltningens befintliga lokaler kommer att innebära investeringskostnader. Bedömningen är att nämnden klarar detta inom befintliga investeringsramar.

Investeringar i stadsmiljö och klimat

Stadsmiljö- & Klimatinvesteringar	VP 2019	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022
Stadsmiljöprojekt	15,6	15,6	14,6	13,6
Klimatinvesteringar energieffektivisering	3	4	2	2
Klimatinvesteringar stadsmiljö	1	7,15	0,5	0,5
Summa	19,6	26,75	17,1	16,1

De investeringar som planeras att genomföras under planperioden finns redovisade i bilaga SDN09 2020-2022, samt i bilaga Klimatmedel 2020-2022 Norrmalm.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Övriga redovisningar

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Under planperioden står Norrmalms stadsdelsnämnd inför en stor befolkningsutveckling. Enligt 2018 års befolkningsprognos kommer antalet innevånare att öka från 72 000 personer vid ingången av år 2019 till drygt 76 100 personer år 2022.

En viktig del i lokalplaneringen är att bevaka att tillräckligt med lämpliga verksamhetslokaler byggs i nya stadsutvecklingsområden. Parkmiljöavdelningen har löpande kontakt med stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret och svarar på remisser som avser detaljplaner inom staden och inom Norrmalms stadsdelsområde.

I och med att det är svårt att på förhand prognostisera ålder, familjekonstellationer samt behov hos de som flyttar in till stadsdelsområdet ser förvaltningen en utmaning i utvecklingsområdet Hagastaden samt kommande utvecklingsområde Sabbatsberg. Dessa faktorer påverkar behov av förskolor, gruppboende, serviceboende för funktionsnedsatta samt vård- och omsorgsboende för äldre, men även andra verksamheter som till exempel parklekar.

Nämndens kostnader för lokaler kommer att öka under planperioden 2020-2022, främst med anledning av nybyggnationer av förskolor och LSS-boende i Hagastaden.

För närvarande har nämnden avtal med 37 olika hyresvärdar varav sju är stadens egna bolag eller förvaltningar och övriga 30 är bostadsrättsföreningar. Vid omförhandling av hyreskontrakt sker en marknadsanpassning av hyrorna och ansvar för inre underhåll övergår till nämnden vilket medför kostnadsökningar. Hyreskontrakt för det förvaltningskontor, administrativa lokaler som nyttjas på Sankt Eriksgatan 117 löper ut 2022.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler

Behov av lokaler för olika verksamheter förändras ständigt. Efterfrågan varierar på lokaler i

olika områden då barnkullarnas storlek växlar från år till år och flyttströmmar går från och till olika stadsdelar och stadsdelsområden såväl som mellan olika kommuner. Hagastaden är ett nytt område i Vasastaden inom Norrmalms stadsdelsområde och det är en utmaning att matcha ihop förskolor, gruppbostäder, servicebostäder och kommande boende inom äldreomsorgen med de tidigare prognoserna som tagits fram.

De ständiga förändringarna gör det svårt att långsiktigt bedöma efterfrågan på lokaler för förskolor och äldreboenden. Kostnaderna för lokaler är höga vid nyproduktion och lokaler är den tredje största utgiftsposten, efter kostnader för köp av verksamhet och kostnader för löner. Genom att hela tiden anpassa mängden lokaler efter verksamheternas behov finns möjlighet till besparingar. Goda och ändamålsenliga lokaler bidrar till att skapa en god arbetsmiljö.

Förskoleverksamhet

Norrmalms stadsdelsområde ökar befolkningsmässigt i och med att Hagastaden byggs och nämnden behöver möta behovet av nya förskoleplatser.

Inom planperioden står nämnden inför planering av ytterligare byggnation av förskolor inom Hagastadens detaljplanområde två samt att en fristående verksamhet i kvarter sju kommer att öppnas.

Nämnden har förskolan Resedan i anslutning till grundskolan Vasa Real. I samband med utbyggnad av skolan har förskolan rivits för att sedan återuppbyggas med ökad kapacitet. För närvarande är byggnadsprocessen avseende Vasa Real avstannad på grund av överklaganden till miljödomstolen men förväntas återupptas inom planperioden.

Fördelningen mellan kommunala och fristående förskolor har de senaste åren varit relativt stabil inom stadsdelsområdet. Fördelningen kan komma att förändras i och med inflyttningen i Hagastaden. Den kan även påverkas av eventuell nedläggning av fristående förskolor. Flera av de fristående utförarna har tillfälliga bygglov för sina lokaler vilket kan påverka behovet av förskoleplatser i kommunal förskoleverksamhet. Både nämndens förskolor och fristående aktörer hyr lokaler av privata fastighetsägare. Om hyresavtal sägs upp av hyresvärdar kan brist på förskolelokaler inom stadsdelsområdet uppstå.

Förvaltningen kommer granska befintliga hyresavtal där verksamhet finns i äldre lokaler med åtgärder för ventilation och buller och som eventuellt kan avvaras.

Lokaler för annan pedagogisk verksamhet/fritidsverksamhet

Det finns behov av lokaler för öppen fritidsverksamhet i Hagastaden. Förvaltningen behöver utreda vilka aktörer ett samarbete kan initieras med. Hyreskontrakt för de lokaler som nämndens fritidsgård Vanadisstugan idag nyttjar löper ut 2022 och förlängs därefter med ett år i taget. En upprustning av Vanadisstugan medför kostnader då lokalerna är i undermåligt skick. Vanadisstugan har tidigare använts till evakuering för förskolor samt för öppen verksamhet inom fält- och fritidsverksamheten. Norrmalms stadsdelsförvaltning samarbetar med fastighetskontoret för att få till stånd en upprustning eftersom behov finns för öppen förskola alternativt annan öppen verksamhet.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Stockholms stad har brist på bostäder för personer med funktionsnedsättning. Att det finns en brist är något som återspeglas i antalet ej verkställda beslut. Av aktuell intresselista hos förmedlingsenheten på socialförvaltningen framgår ett behov av bostäder för cirka 500

personer som tillhör LSS personkrets i Stockholms stad. Av dessa bedöms cirka hälften ha ett omedelbart behov.

Nämnden har bidragit genom att två servicebostadsenheter har startat varav en öppnade januari 2019 med 12 lägenheter i kvarter fyra på Nina Einhornsgata. Ytterligare planerad byggnation finns för gruppboende i kvarter sju med sex lägenheter, Algoritmen samt en servicebostadsenhet med 12 lägenheter i kvarter sex, Proteinet.

Nybyggnation av grupp- och servicebostadslägenheter har tidigare varit kostsamt för nämnden, då hyran till fastighetskontoret har varit högre än den de boende betalar. Inför 2019 sänktes internräntan och därmed utjämnas skillnader i hyreskostnader. Då lägenheterna som fastighetskontoret köper och sedan hyr ut till nämnden är dyra medför detta en känslighet för ränteändringar. Skulle räntan i framtiden höjas och återgå till tidigare nivåer följer också höjda räntekostnader. Vid den tidigare räntan om 3,25 procent fick nämnden betala merkostnad om cirka 550 tkr per år och gruppboende. Vid fortsatta nybyggnationer är denna räntekänslighet en osäkerhetsfaktor.

Norrmalms stadsdelsförvaltning har upprättat underhållsplaner och ser att det finns behov av upprustning av lokaler samt att tillgängligheten behöver förbättras. Ett par gemensamhetslokaler för serviceboende har behov av upprustning och har bristande tillgänglighet i form av RWC och/eller placering en trappa upp utan hiss med plats för rullstol eller rullator.

Äldreomsorg

Enligt stadens övergripande "Boendepplan 2018 med utblick mot 2040" finns ett ökat behov (cirka 36 procent) av platser på vård- och omsorgsboenden fram till år 2040 inom innerstaden. Enligt nämnda rapport står utbudet av intressentboende gällande exempelvis språk och etnicitet i relation till efterfrågan. Det finns ett ökat behov av platser för personer med beteendemässiga och psykiska symtom.

5.3 Kapacitetsbeskrivning

Förskoleverksamhet

Förvaltningen har ett högt kapacitetsutnyttjande gällande förskolelokaler. Bedömning från förvaltningen är att förskolelokalernas tekniska kapacitet när det gäller ventilation är uppnådd. I de ärenden som förvaltningen går in och gör personbelastningsbedömningar för luftflöden på förskoleavdelningar behöver oftast flödena ökas eller personantalet reduceras.

Nämnd- och förvaltningsadministration

Förvaltningen har ett nytt och yteffektivt kontor där även nämndsammanträden kan genomföras.

Den nya kontorslokalen på Sankt Eriksgatan 117 har en area om 2407 kvm och en årshyra om totalt 8 442 801 kr. Den nuvarande besparingen är cirka 550 000 kr per år totalt. Genom att förvaltningskontoret flyttade undveks även en kommande hyreshöjning i de äldre lokalerna som befarades uppgå till mellan 10 och 20 procent.

Kostnaden per arbetsplats och månad är 5 212 kr, vilket kan jämföras med det tidigare kontoret på Tulegatan 13, där kostnaden var 5 986 kr per plats och månad.

Norrmalms stadsdelsförvaltning ser ingen möjlighet att effektivisera administrativa lokaler

mer än vad som gjorts utifrån den organisation som finns idag.

Lokaler för annan pedagogisk verksamhet/fritidsverksamhet

Förvaltningen har ett högt kapacitetsutnyttjande gällande fritidsverksamhet.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Nämndens sju gruppboendestäder och fyra servicebostadsenheter med totalt 84 lägenheter nyttjas fullt ut.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Nämnden har en bostadsenhet med särskild service och ett stödboende med totalt 23 lägenheter som nyttjas fullt ut.

Äldreomsorg

Nämndens vård- och omsorgsboende nyttjas i dagsläget fullt ut. Servicehuset har ett lägre kapacitetsutnyttjande då det ofta uppstår en vakant period mellan utflyttning och inflyttning av ny hyresgäst.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

Förskoleverksamhet

Förvaltningen samarbetar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att säkra behovet av förskoleplatser i Hagastaden. De första förskolorna ryms i de två första kvarteren och har en kapacitet om 220 barn. Det är ytterligare planerat med cirka 120 förskoleplatser i området fram till år 2022. Fristående anordnare kommer att bjudas in till att vara med i planeringen. Förvaltningen fortsätter planering av förskoleplatser inom detaljplanområde två.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen samarbetar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att säkra behovet av servicebostäder i Hagastaden.

Under planperioden planeras för en servicebostadsenhet med 12 lägenheter att öppna våren 2022 samt en gruppboendestad med sex lägenheter våren 2020.

Äldreomsorg

Förvaltningen samarbetar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att säkra behovet av äldreboenden i Hagastaden. Detta sker i samverkan med stadens äldreboendeplanering. Ett nytt vård- och omsorgsboende i Hagastaden med 90 platser beräknas färdigställas 2025. Förvaltningen samarbetar med Micasa i processen. I samband med planeringen av vård- och omsorgsboendet planeras även en lokal för dagverksamhet. Planeringen av platser på vård- och omsorgsboenden är stadsövergripande och utgår således inte från enskilda nämnders behov av platser.

5.5 Kostnadsutveckling

I 2019 års budget har internräntan på kapitalkostnaden vid köp av bostadsrätter sänkts till 1 procent vilket har sänkt hyreskostnaderna för nämndens förhyrningar från Fastighetsnämnden.

Det förslag på samverkansavtal med Micasa som kommer att träda i kraft under 2019 innehåller förändringar i hyressättning för vård- och omsorgsboende inom Norrmalms

stadsdelsområde som enligt kalkyler i förslaget kommer att medföra stora kostnadsökningar för nämnden. Tomträttsavgälderna föreslås få fullt genomslag per objekt vilket ökar hyreskostnaderna för nämnden. Även kostnader för brandsläckare och nyckelhantering föreslås belasta stadsdelsnämnden.

Förskoleverksamhet

Nämnden har 31 förskolor som innefattar 47 hyresavtal. Det finns anledning att generellt räkna med att hyresnivån i innerstaden fortsätter att stiga. Vid varje omförhandling sker anpassning till marknadshyra. I flertalet lokaler svarar nämnden för underhåll av både lokaler och gårdsutrustning. Behoven av underhåll är stora inom ett antal förskolor vad gäller ventilation och ytskikt. Detta medför stora investeringskostnader på sikt.

Hyreskostnaderna inom förskolan har ökat bland annat till följd av utbyggnad av förskolelokaler. Nya lokaler som tagits i bruk har högre hyresnivåer vilket ställer krav på effektivt lokalutnyttjande. Nämnden får även ökade kostnader för investeringar i inventarier som uppstår vid etablering av nya förskolor. Vidare finns en stor osäkerhet avseende antalet inflyttade barn i den nya stadsdelen Hagastaden som kan innebära att nyöppnade förskolor fylls upp långsamt. Detta kan medföra stora driftkostnader vid uppstart.

Lokaler för annan pedagogisk verksamhet/fritidsverksamhet

Förvaltningen ser en risk i att privata hyresvärdar säger upp avtal och att det därmed uppstår en brist på lokaler. Omförhandling av hyresavtal med privata hyresvärdar innebär ofta en höjning av hyresnivån.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Lokalkostnaderna utgörs av lokal för daglig verksamhet, gemensamhetsytor inom grupp- och servicebostäder och lokaler för administration. Kostnader uppstår även för de nya gruppboendena i Hagastaden.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Lokalkostnaderna utgörs av lokaler för administration, träfflokalen Balder, socialpsykiatrins sysselsättning och gemensamhetsytor inom stödboende och gruppboendena. Hyreskostnaderna beräknas öka med årlig indexuppräkningsvinster och effektiviseringsmöjligheter.

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Förvaltningen arbetar fortlöpande med att investera i klimatsmarta energieffektiviseringar inom samtliga områden. Förvaltningen kommer under planperioden se över befintligt lokalbestånd och titta på samlokaliseringar och effektiviseringsmöjligheter.

Förskoleverksamhet

Stadsdelsförvaltning har förskolan Resedan i anslutning till grundskolan Vasa Real. I samband med utbyggnad av skolan har förskolan rivits för att återuppbyggas med ökad kapacitet. I samband med att förskolan Resedan öppnas har förvaltningen möjlighet att avveckla förskolor med mindre kapacitet och höga driftkostnader.

I dagsläget finns ett överklagande som innebär förseningar i projektet.

5.7 Övrigt

Nämnden hyr lokalen för platsamverkan Sergels Torg i Kulturhuset från fastighetskontoret.